

היסטוריה

על פי תכנית הרפורמה ללמידה משמעותית

הוראות לנבחן

- א. משך הבחינה: שעתיים וחצי.
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שלושה פרקים. יש לענות על שלוש שאלות — על שאלה אחת מפרק ראשון או מפרק שני, ועל שתי שאלות מפרק שלישי.

$$\left\{ \begin{array}{l} \text{פרק ראשון} \\ \text{א:} \\ \text{פרק שני} \end{array} \right. - (30 \times 1) - 30 \text{ נקודות}$$
$$\text{פרק שלישי} - (35 \times 2) - 70 \text{ נקודות}$$
$$\text{סה"כ} - 100 \text{ נקודות}$$

- ג. חומר עזר מותר בשימוש:
- (1) שני ספרי הלימוד שנעשה בהם שימוש בכיתה (בנושאים בית שני א ערים וקהילות; בונים מדינה במזרח התיכון).
 - (2) המחברת האישית של התלמיד.
 - (3) כל החומרים שנעשה בהם שימוש בתהליך הלמידה.

- ד. המלצה לחלוקת זמן:
- פרק ראשון או שני — כ־40 דקות
פרק שלישי — כ־90 דקות.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב כטיוטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
רשום "טיוטה" בראש כל עמוד טיוטה. רישום טיוטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

אם למדת את הנושא **בית שני** — **ממדינת מקדש לעם הספר** ענה על אחת מן השאלות 1-3 בפרק ראשון.

אם למדת את הנושא **ערים וקהילות בימי הביניים** (בגדד או פראג) ענה על אחת מן השאלות 4-9 בפרק שני.

פרק ראשון — בית שני — ממדינת מקדש לעם הספר (30 נקודות)

אם למדת נושא זה, ענה על אחת מן השאלות 1-3.

1. "ממדינת מקדש לעם הספר" — מבט על

- א.** כתוב את שם הפרק מספר הלימוד שלך, שלדעתך הוא הפרק החשוב ביותר ללימוד הנושא "ממדינת מקדש לעם הספר". הסבר את בחירתך. (14 נקודות)
- ב.** נסח שלוש שאלות — שאלת **ידע** אחת, שאלת **הבנה** אחת ושאלת **חקר** אחת — שלדעתך חשוב לשאול בבחינת בגרות בנושא תקופת בית שני. אין לכתוב שאלות שכבר מופיעות בשאלון זה.
- הסבר מה החשיבות של כל אחת מן השאלות שכתבת. (16 נקודות)

2. מדינת החשמונאים

- עיין במפות של מדינת החשמונאים שבנספח א', וענה על הסעיפים א-ב.
- א.** הצג את שני התהליכים שבאים לידי ביטוי במפות אלו, והסבר את הקשר ביניהם. (18 נקודות)
- ב.** נסח שאלה אחת (שאלת ידע או הבנה או חקר) המתעוררת מעיון באחת מן המפות או בשתייהן. הסבר מדוע השאלה שניסחת חשובה ללימוד נושא מדינת החשמונאים. (12 נקודות)

3.

הוויכוח על היציאה למרד הגדול

יש הטוענים כי היציאה למרד הגדול הייתה מעשה חסר סיכוי של קנאים קיצוניים. אחרים טוענים כי המרד היה מעשה הכרחי של ציבור שמאס בדיכוי.

א. קרא את קטעי המקור שלפניך, והסבר כיצד כל אחד מהם מחזק צד אחד בוויכוח על היציאה למרד. (15 נקודות)

קטע 2 – מעשי פלורוס (הנציב הרומאי

של יהודה בשנים 64-66 לספירה):

בקול גדול ציווה [פלורוס] על חייליו לשדוד את המקום הנקרא 'הכיכר העליונה' ולהרוג כל מי שיימצא בדרכם. [...] החיילים [...] לא זו בלבד ששדדו את המקום אשר נשלחו אליו, כי אם גם פרצו לכל הבתים וטבחו את יושביהם. [אז] החלה מנוסה דרך הסמטאות, וכל הנתפסים נרצחו; [החיילים] לא נמנעו מכל סוג של שוד וגזל; מתונים רבים נתפסו והובאו לפני פלורוס, אשר ציווה תחילה לענות אותם בשוטים ולאחר מכן להוציאם להורג. מספר ההרוגים ביום ההוא, האנשים, הנשים והטף [...], היה כשלושת אלפים ושש מאות.

(מעובד על פי יוסף בן מתתיהו, **תולדות מלחמת היהודים ברומאים**, ב, פרק ארבעה עשר, תרגום: ל' אולמן, 2011, עמ' 257-258)

קטע 1 – מתוך נאום אגריפס השני (מלך

יהודה):

עמים אחרים, שהשאיפה לחירות מילאה את לבם, נכנעו. האם אתם בלבד תחשבו שאין זה לפי כבודכם להיכנע לשלטונם של מי שהעולם כולו כפוף להם? איזהו החיל, איזהו הנשק אשר בו אתם בוטחים? היכן צי האניות שבעזרתו תכבשו את הימים שבשליטת הרומאים? היכן האוצרות הדרושים כדי לשלם עבור מלחמותיכם? [...] כמעט כל העמים תחת השמש משתחוים לנשק הרומי – האם תהיו אתם היחידים שתילחמו ברומאים?

(מעובד על פי יוסף בן מתתיהו, **תולדות מלחמת היהודים ברומאים**, ב, פרק שישה עשר, תרגום: ל' אולמן, 2011, עמ' 266, 269)

ב. הבע את דעתך האישית בוויכוח על היציאה למרד הגדול. בסס את עמדתך על קטעי המקור ועל שתי עובדות היסטוריות שאינן מופיעות בקטעים. (15 נקודות)

פרק שני — ערים וקהילות בימי הביניים (30 נקודות)

בפרק זה ענה על שאלה אחת בנושא שלמדת:
 ערים וקהילות בימי הביניים: **בגדד** (שאלות 4-6) או **פראג** (שאלות 7-9)

עיר מדגימה — בגדד

אם למדת נושא זה, ענה על אחת מן השאלות 4-6.

4. דמויות בעיר בגדד

עיין בספר הלימוד ובמחברתך ובחר דמות שלדעתך הייתה לה חשיבות בתולדות העיר בגדד בימי הביניים או בתולדות היהודים שחיו בה.

א. מה שם האדם שבחרת? באילו שנים חי? מה היה תפקידו? באילו תחומי חיים היה פעיל? (14 נקודות)

ב. מדוע לדעתך דווקא אדם זה חשוב ללימוד של תולדות העיר בגדד או של הקהילה היהודית שישהבה? (16 נקודות)

5. ההנהגה בבגדד

עיין בתבליט שבנספח ב' המתאר את דרך הלימוד שהייתה נהוגה בישיבות בבל מן המאות הראשונות לספירה ועד ימי הביניים.

א. הסבר כיצד שני מאפיינים של הישיבות בבבל באים לידי ביטוי בתבליט שבנספח. (14 נקודות)

ב. נסח על התבליט שלפניך שלוש שאלות מסוגים שונים — שאלת ידע אחת, שאלת הבנה אחת ושאלת חקר אחת — שלדעתך הן חשובות ללימוד נושא ההנהגה של יהודי בגדד. אין לכתוב שאלות שכבר מופיעות בשאלון זה.
 הסבר מדוע כל אחת מן השאלות שכתבת חשובה ללימוד הנושא. (16 נקודות)

6. חיים משותפים באימפריה המוסלמית

הקטע שלפניך לקוח מתוך המאמר "היהודי כתושב עיר". קרא אותו וענה על הסעיפים שאחריו.

דפוסי המגורים בעיר המוסלמית הפרידו, כדבר מובן מאליו, בין קבוצות דתיות ואתניות [...]. לא היה בכך דבר חריג אם בעיר במרחב הערבי של ימי הביניים היה קיים רחוב נפרד או רובע נפרד המאוכלס בעיקרו יהודים. [...] עם זאת, הפרדת אזורי המגורים לא הייתה מלאה. כפי שמצא אחד החוקרים, בפועל "היו שכונות רבות שהיו מאוכלסות בעיקרן יהודים, אך לא הייתה כמעט שכונה שחיו בה אך ורק יהודים". נוצרים או מוסלמים גרו לעתים תכופות בדירות באותו מבנה שבו גרו יהודים.

קרבת המגורים הביאה לעתים תכופות לחיכוך בין יהודים לשכניהם המוסלמים סביב מנהגים שונים. קרה, שנוכחות מוסלמים בבית של יהודים הפריעה לשמירת השבת [...], או שהנוכחות של נשים בחברת גברים (אמנם בהיקף מצומצם) כמקובל אצל היהודים, התנגשה עם מנהג האסלאם להרחיק לגמרי נשים מחברת גברים. תופעות מעין אלה, אין לראות בהן ביטויים לעוינות בין-דתית גסה. אלה ביטויים אופייניים לקלות הרבה שבה התקיימו הקשרים החברתיים ההדדיים בין יהודים למוסלמים באסלאם של ימי הביניים.

(מעובד על פי מ"ר כהן, **בצל הסהר והצלב: היהודים בימי הביניים**,

אוניברסיטת חיפה וזמורה-ביתן, 2001, עמ' 194-196)

א. כיצד הסביר הכותב את החיכוכים שנוצרו בין יהודים למוסלמים?

הצע הסבר נוסף, משלך, לאותן התופעות המוזכרות בקטע.

(16 נקודות)

ב. האם מה שלמדת על דפוסי המגורים שהיו נהוגים בבגדד ועל הקשרים שהתקיימו בין

יהודים למוסלמים מחזק את דברי הכותב או מפריך אותם? הסבר את תשובתך.

(14 נקודות)

עיר מדגימה — פראג

אם למדת נושא זה, ענה על אחת מן השאלות 7-9.

7. דמויות בעיר פראג

עיין בספר הלימוד ובמחברתך ובחר דמות שלדעתך הייתה לה חשיבות בתולדות העיר פראג בימי הביניים או בתולדות היהודים שחיו בה.

א. מה שם האדם שבחרת? באילו שנים חי? מה היה תפקידו? באילו תחומי חיים היה פעיל? (14 נקודות)

ב. מדוע לדעתך דווקא אדם זה חשוב ללימוד של תולדות העיר פראג או של הקהילה היהודית שישבה בה? (16 נקודות)

8. העיר פראג

עיין בתמונת התחריט של העיר פראג, המופיעה בעמודים 102-103 בספר הלימוד, וענה על הסעיפים א-ב.

- א.** נסח על תמונת התחריט שלפניך שלוש שאלות מסוגים שונים — שאלת **ידע**, שאלת **הבנה** אחת ושאלת **חקר** אחת — שלדעתך הן חשובות ללימוד של תולדות העיר פראג או של תולדות היהודים שחיו בה. אין לכתוב שאלות שכבר מופיעות בשאלון זה.
- הסבר מדוע כל אחת מן השאלות שכתבת חשובה ללימוד הנושא. (16 נקודות)
- ב.** הסבר כיצד תמונות יכולות לסייע בהבנת נושא היסטורי. בסס את תשובתך על שני פרטים מתוך תמונת התחריט שבספר. (14 נקודות)

9.

מעמד היהודים באירופה בימי הביניים

קרא את הקטע הבא וענה על הסעיפים שאחריו.

מוסכם בפי כול שהתואר "עבדי האוצר" מופיע בפעם הראשונה בחוקי הקיסר הגרמני פרידריך השני בשנות השלושים של המאה ה-13, ומתעוררת השאלה מה הניע את הקיסר לקבוע תואר זה. [במחצית הראשונה של המאה ה-13] הגיעה לשיאה דרישת הכנסייה שהשלטון שלה על היהודים יעמוד מעל לריבונות של המלכים השונים. עם זאת, מאותה תקופה והלאה אפשר כבר למצוא שפרידריך השני השתמש בביטוי "עבדי האוצר" כאשר התייחס ליהודים. הכוונה הבולטת [של השימוש בכינוי זה] לא הייתה השפלת היהודים אלא להפך, הבהרה כי היהודים נמצאים בחסות הקיסר.

ייתכן שהעניין של פרידריך במצב היהודים התעורר בעקבות ההתערבות התכופה של הכנסייה בכל ענייניהם. ביולי 1236 השתמש פרידריך בהזדמנות של עליית דם. הוא הוציא גזר דין ולפיו היהודים חפים מפשע, ואסר מכאן ואילך להאשים אותם.

יהא זה סביר להניח, שהתחרות בין הכנסייה לקיסר על השליטה ביהודים צמצמה את הפגיעה בהם. היהודים עצמם ראו בשעבוד חלק מחייהם בגלות, אך קרוב לוודאי שכמעט כל החוקים שחוקקו קיסרי גרמניה ושהיהודים נזכרים בהם בתור "שייכים" או "משועבדים" לאוצר הקיסרות, נחקקו לטובתם ולא כדי להשפילם.

(מעובד על פי ש' בארון, **ממדיה העולמיים של ההיסטוריה היהודית**, מרכז זלמן שזר, 1996, עמ' 95-118)

א. מהי העמדה של כותב הקטע בנוגע למעמד "עבדי האוצר"? האם לדבריו מעמד זה היטיב

עם היהודים או פגע בהם?

עיינ בתעודה בעמ' 51 בספר הלימוד והסבר אם היא מחזקת את טענת הכותב או מחלישה אותה.

(16 נקודות)

ב. צטט מתוך הקטע שני משפטים: משפט אחד המתאר **עובדה היסטורית**, ומשפט אחד

המבטא **דעה של הכותב**, והסבר מדוע חשוב להבחין בין עובדה לדעה בניתוח מקור

היסטורי. (14 נקודות)

פרק שלישי — בונים מדינה במזרח התיכון (70 נקודות)

ענה על שתיים מן השאלות 10-14 (לכל שאלה — 35 נקודות).

שים לב! מותר לענות רק על אחת מן השאלות 13 (מלחמת ששת הימים) או 14 (מלחמת יום הכיפורים).

10. מלחמת העצמאות

א. בחר במקור אחד (מילולי או חזותי) מתוך ספר הלימוד בנושא "בונים מדינה במזרח התיכון" שממנו למדת. ציין מראה מקום מדויק למקור (שם הספר, שם המחבר, מספר העמוד).
הסבר כיצד המקור שבחרת תורם להבנת המאפיינים של אחת מארבע התקופות של מלחמת העצמאות.

(20 נקודות)

ב. במסמך שהפיץ משרד החינוך למורים להיסטוריה נכתב כי הדגש המרכזי בהוראת מלחמת העצמאות צריך להיות "מלחמת העצמאות כמלחמה קיומית של היישוב היהודי ושל מדינת ישראל".

לדעתך, האם ראוי כי זה יהיה הדגש המרכזי בלימוד נושא מלחמת העצמאות במדינת ישראל? בסס את עמדתך על שתי עובדות היסטוריות. (15 נקודות)

11. קליטת העלייה הגדולה

א. לפניך שני קטעי מקור המתעדים קליטת עולים בשנותיה הראשונות של מדינת ישראל.

הסבר כיצד גישת "כור ההיתוך" באה לידי ביטוי בכל אחד משני המקורות. (20 נקודות)

קטע 1: מתוך זיכרונותיו של בן המושבה

מזכרת בתיה (נכתב בשנת 2002):

אני בן המושבה, דור שלישי בארץ, צבר, שזוף, מהלך יחף על אדמת הארץ, פוגש בשמואל הילד, אשר זה עתה עלה ארצה. לרגליו נעליים כבדות ושחורות, בגדיו ארוכים, ולראשו כובע ברט בצבע חום המכסה את רוב שערותיו. [...] הושטתי לשמואל את ידי. יד ביד מזמין אותי שמואל לאוהליו ולעיניי נגלית משפחתו [...]. ומסביב אוהליהן של משפחות נוספות אשר הגיעו זה עתה [...] באחד מימי החורף נפל אוהליו של שמואל בסערת רוחות וגשמים, ושמואל חי בביתי שלי.

כעבור זמן הזמנתי את שמואל לתנועת הנוער "המחנות העולים". שמואל נפרד מכובע הברט, מהנעליים הכבדות והשחורות, מהבגדים הארוכים, נעל סנדלים תנ"כיים, מכנסיים קצרים, חולצה כחולה ועליה סמל התנועה - מפת ארץ ישראל ולפיד, והכתובת "עלה נעלה" - שנינו ישראלים.

(מעובד על פי ר' אלוני, **צידה לדרך**, "פושאפ", 2002, עמ' 44)

קטע 2: מתוך דברים שנכתבו בקיבוץ בית

השיטה ב' 1948:

ילדה אחת שבאה מהגולה ניצלה מעינויים והשמדה מצד הנאצים וחייתה כאן כמה שנים, שנואה ונלעגת על ידי ילדים שלנו. ילדים יהודים, ילדי ארץ-ישראל, ילדי קיבוץ, לא נרתעו [מלהפגין] את כל אכזריותם וגסותם כלפי ילדה אחת בודדת... אם תשאלו מדוע? האם הם חכמים ממנה? לא ולא! רק דבר אחד [מבדיל] ביניהם: אלה נולדו במקום, מרגישים עצמם חזקים ובטוחים בתוכו, והיא - חלשה מהם, עדיין לא בת בית במקום... עכשיו שוב יש לנו מולדת, במקרה זכיתם אתם להיוולד בה [...] האומנם בגלל זה תתייחסו בצורה זו אל ילד עולה? כך נקלוט את חברינו שלא זכו כמונו להיוולד כאן? מדוע לא נבין את חולשותיהם ונעזור להם להשתנות? להתחזק? האם על ידי מכות, צביטות, קללות ולעג שנון [...] נעשה זאת?

(מעובד על פי ח' יבלונקה, **אחים זרים**, יד בן צבי, 1994, עמ' 209)

ב. תאר את היחס לעולים המשתקף בכל אחד מן הקטעים. כיצד אפשר לדעתך להסביר את

ההבדל בין היחס לעולים המשתקף בקטע 1 לבין היחס המשתקף בקטע 2? (15 נקודות)

12. נושא שלא נלמד – "הפנתרים השחורים"

"הפנתרים השחורים" הייתה תנועת מחאה שקמה בירושלים בראשית שנת 1971. את התנועה הקימו צעירים מבני הדור השני של עולים מארצות האסלאם. לפניך שני קטעי מקור העוסקים בתנועת הפנתרים השחורים. קרא אותם וענה על השאלות שאחריהם.

קטע 1: מאמר מחקרי

הצעירים שבחרו בשם "הפנתרים השחורים" גדלו בשכונת מוסררה (שכונת מורשה בירושלים). הייתה זו שכונת גבול שהתרוקנה ב־1948 מתושביה הערבים והתמלאה בצפיפות מרובה בעולים, שהגיעו ברובם מארצות האסלאם.

[...]

ההפגנה הראשונה קבעה את הדפוס של ההפגנות שאחריה: משא ומתן ממושך לגבי תנאי ההפגנה, חלוקת כרוזים אשר בישרו מראש על ההפגנה המתוכננת, [...] התכנסות בכיכר מרכזית שבה מנהיגי המחאה ותומכיה נשאו דברים, צעידה שבמהלכה הושמעו ססמאות מחאה [...] לא תמיד התעמתו המפגינים עם כוחות המשטרה, אך בכל זאת נחשבו עימותים אלה [...] לאמצעי חשוב למשיכת תשומת הלב הציבורית והתקשורתית.

דווקא בתחילת שנות השבעים, בתקופת פריחה כלכלית, [...] עלתה וגאתה מחאתם של אלה שנשארו בשוליה [...] המחאה התבטאה בביקורת על מדיניות של קיפוח שכבות חלשות יוצאות ארצות המזרח. החלשים והמקופחים הוגדרו כך בעיקר על רקע כלכלי, מעמדי [...] עם זאת, המיקום המעמדי הוצג בתור תוצאה של קיפוח עדתי שיטתי, תוצר של פעולות הממשלה ומוסדות שלטון אשר העניקו משאבים ליוצאי אירופה ומנעו משאבים אלה מיוצאי ארצות המזרח. מעמד ומוצא היו לאחד.

(מעובד על פי ד' ברנשטיין, "הפנתרים השחורים כתנועת מחאה: קריאת תגר למדינה ולסדרה", העשור השלישי, יד בן צבי, 2008, עמ' 104-113)

(שים לב: קטע נוסף וסעיפי השאלה בעמוד הבא.)

קטע 2: מתוך פרוטוקול פגישה בין ראש הממשלה גולדה מאיר לבין מנהיגי "הפנתרים

השחורים", ירושלים, 13 באפריל 1971

ראש הממשלה גולדה מאיר: כולכם מירושלים?

מר ראובן אברג'יל: כן. אנו מבקשים את סליחתכם על דלות לשוננו, שלא נוכל להתבטא בעברית ספרותית, אלא כפי שלימדו אותנו.

ראש הממשלה גולדה מאיר: אתם ילידי הארץ?

מר ראובן אברג'יל: כולנו ממרוקו – אני מרבאט [...] הבעיה [...] מוכרת מזמן, אלא שְעָרִים לה יותר מאז הקמנו את הצעקה. כולם יודעים שקיים בארץ פער כלכלי וחברתי.
[...]

ראש הממשלה גולדה מאיר: במה עבדת לפני שהתחתנת?

מר ראובן אברג'יל: עבדתי בספונג'ה (בניקיון). מגבלות רבות עומדות לפני אנשים כמוני: אין להם אפשרות להתקדם [...] ישנה בעיה של העדה הספרדית, שמהווה 65% מכלל האוכלוסייה בארץ. מצבה של עדה זו גרוע ואנשיה חיים בקו העוני [...] מדובר כאן במשפחות בעלות עשרה ילדים ויותר.
[...]

מר סעדיה מרציאנו: שואלים אותנו כל הזמן מדוע איננו עובדים. האם ייתנו לנו ללמוד? אם ייתנו ללמוד, הנערים ילכו אחר כך לעבוד מרצונם החופשי [...] נולדתי בארץ ויש לי מבטא מרוקני, וזה מלמד על כמה דברים.

ראש הממשלה גולדה מאיר: אני נמצאת כבר חמישים שנה בארץ ואומרים לי שאני בעלת מבטא אמריקאי עד היום הזה. לכן זה אינו אומר שום דבר.

(מתוך אתר העמותה להנצחת זכרה של גולדה מאיר, goldameir.org.il)

א. נסח שלוש שאלות – שאלת **ידע** אחת, שאלת **הבנה** אחת ושאלת **חקר** אחת – שלדעתך הן חשובות ללימוד נושא "הפנתרים השחורים".

הסבר מדוע **כל אחת** מן השאלות האלה חשובה ללימוד הנושא. (17 נקודות)

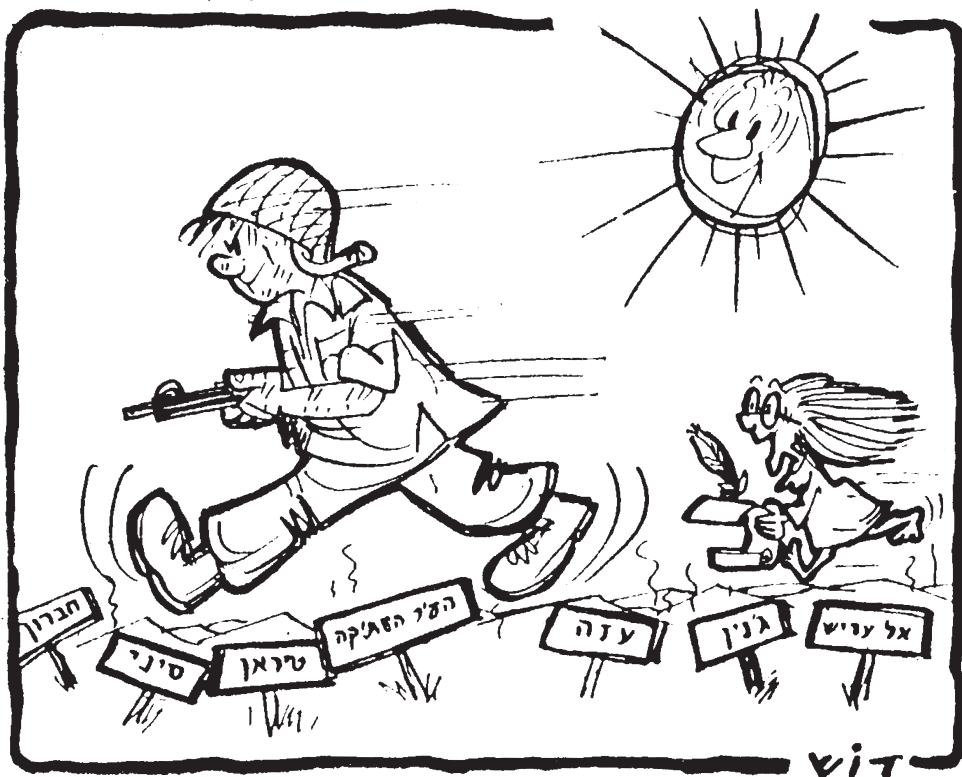
ב. קטע מספר 1 הוא מאמר מחקרי, וקטע מספר 2 הוא פרוטוקול המתעד דיון שנערך בזמן ההתרחשויות. הסבר את תרומתו של **כל אחד** מן המקורות להבנת הנושא. בסס את תשובתך על ציטוט אחד מ**כל מקור**. (18 נקודות)

שים לב! מותר לענות רק על אחת מן השאלות 13 (מלחמת ששת הימים) או 14 (מלחמת יום הכיפורים).
אם למדת את נושא **מלחמת ששת הימים**, ענה על שאלה 13.
אם למדת את נושא **מלחמת יום הכיפורים**, ענה על שאלה 14.

13. מלחמת ששת הימים

עיין בקריקטורה שלפניך, שצייר קריאל גרדוש (דוש) לאחר מלחמת ששת הימים, וענה על הסעיפים שאחריה.

ההיסטוריה: - לא כל כך מהר! אין לא מספיקה זרשום!..

(מתוך: העשור השני: תשי"ח-תשכ"ח, יד בן צבי, 2000, עמ' 390)

א. איזו אווירה ציבורית משתקפת בקריקטורה? הסבר כיצד אווירה זו באה לידי ביטוי

בקריקטורה באמצעות שני פרטים מתוכה. (20 נקודות)

(שים לב: סעיף ב של השאלה בעמוד הבא.)

ב. קרא את הקטע שלפניך מנאום הרמטכ"ל יצחק רבין לאחר מלחמת ששת הימים, וענה על השאלה שאחריו.

צהלת ניצחון אחזה בעם כולו. אף על פי כן, נתקלים אנו יותר ויותר בתופעה מוזרה אצל הלוחמים עצמם: אין הם יכולים לשמוח בלב שלם [...] עצב ותדהמה משולבים בחגיגתם, ויש אפילו שאינם חוגגים כלל. הלוחמים בקווים הקדמיים ראו במו עיניהם לא רק את תפארת הניצחון, אלא גם את מחירו, חבריהם נפלו על ידם, מתבוססים בדמם. ויודע אני שהמחיר הנורא ששילם האויב, נגע אף הוא עמוק בלבם של רבים מהם. ייתכן שהעם היהודי מעולם לא חונך ולא הורגל לחוש את שמחת הכובש והמנצח, ולכן הדבר מתקבל ברגשות מעורבים.

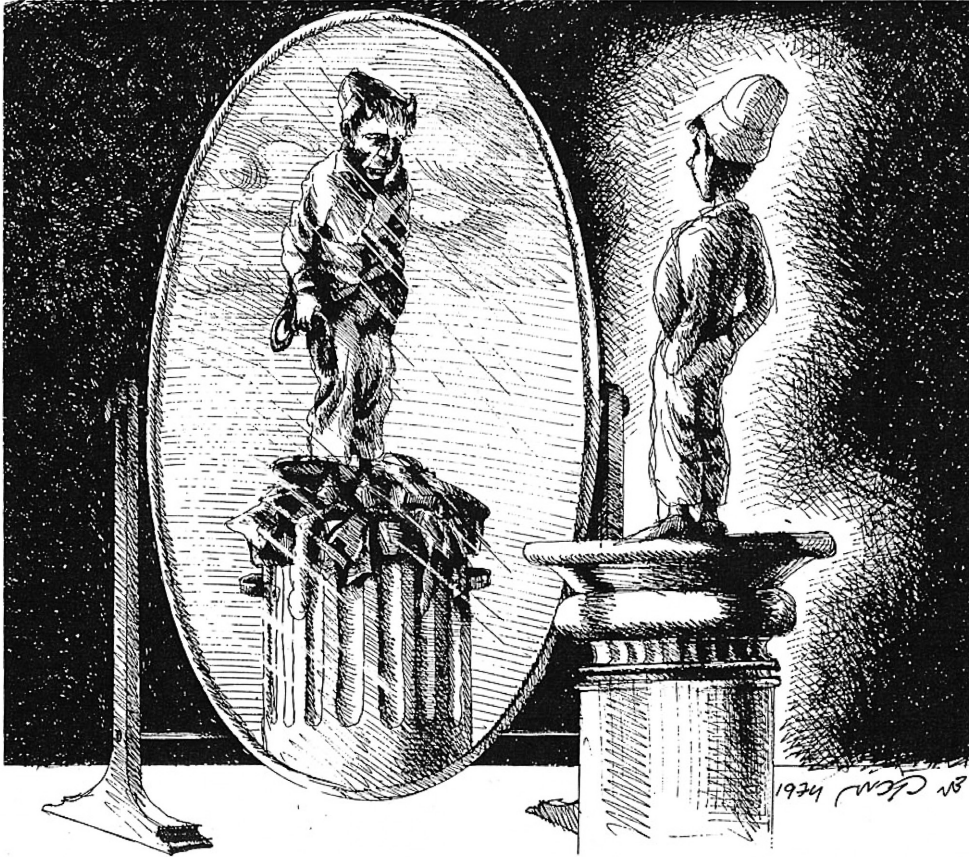
(מתוך: נאום יצחק רבין בהר הצופים, 28 ביוני 1967, בתוך: צ' צמרת וח' יבלונקה [עורכים],

העשור השני: תשי"ח-תשכ"ח, יד בן צבי, 2000, עמ' 403)

השווה בין הקריקטורה לבין דברי רבין, לפי שני קריטריונים. מה אפשר ללמוד מהשוואה זו? (15 נקודות)

14. מלחמת יום הכיפורים – ניתוח מקור, השוואה

עייין בקריקטורה שלפניך, שצייר דני קרמן לאחר מלחמת יום הכיפורים, וענה על הסעיפים שאחריה.

(דני קרמן, זה מה שיש, זמורה-ביתן-מודן, 1981)

א. איזו אווירה ציבורית משתקפת בקריקטורה? הסבר כיצד אווירה זו באה לידי ביטוי

בקריקטורה באמצעות שני פרטים מתוכה. (20 נקודות)

(שים לב: סעיף ב של השאלה בעמוד הבא.)

ב. קרא את הקטע שלפניך מדברי האלוף גרשון הכהן, שהיה חייל צעיר במלחמת יום הכיפורים, וענה על השאלה שאחריו.

הבוקר, שוחחתי עם יעקב צ'סנר (אחד המפקדים שלחמו במלחמת יום הכיפורים) וכך אמר לי: "החווייה הנישאת עמי מאז היא חוויית ניצחון, יצאתי מהמלחמה בביטחון גדול כי אם עמדנו בהצלחה במבחן ההפתעה החמור מכול, ביחסי כוחות כל כך מובהקים לטובת האויב, ויצאנו וידנו על העליונה - ברור לי מאז אותם ימים שלא יוכלו לנו".

למיטב הבנתי גם אויבינו היטיבו להבין כמונו את אשר התרחש באותם ימי גבורה. גם בימים שלאחר המלחמה, כמו גם בשנים שלאחר המלחמה - נשבה בשורות הלוחמים רוח של ביטחון ועוצמה והכרה בגודל הניצחון.

(מעובד על פי דברי גרשון הכהן ביד לשריון, 8 בספטמבר 2013, מתוך אתר "יד לשריון")

השווה בין הקריקטורה לבין דברי גרשון הכהן, לפי שני קריטריונים. מה אפשר ללמוד מהשוואה זו? (15 נקודות)

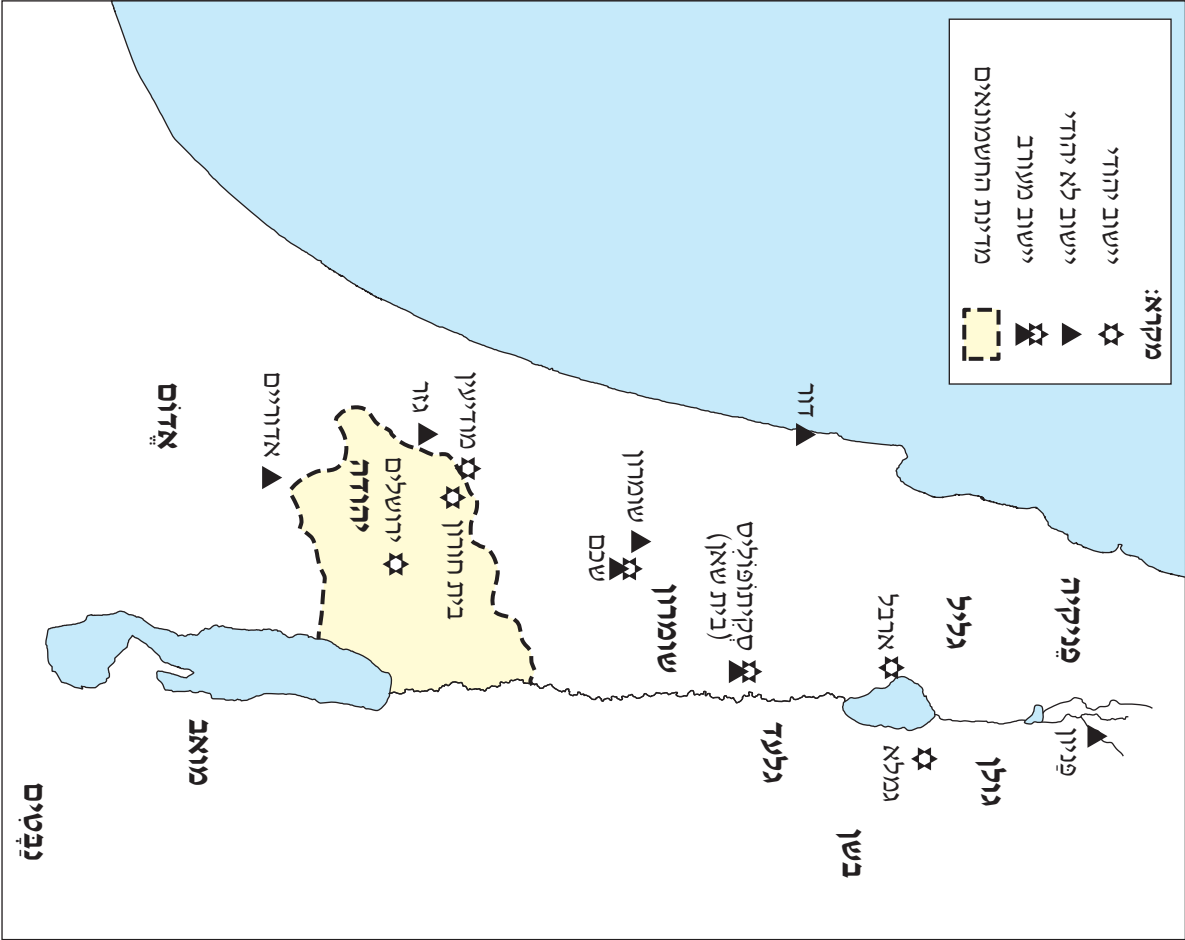
בהצלחה!

נספח א: מפות
(לשאלה 2)

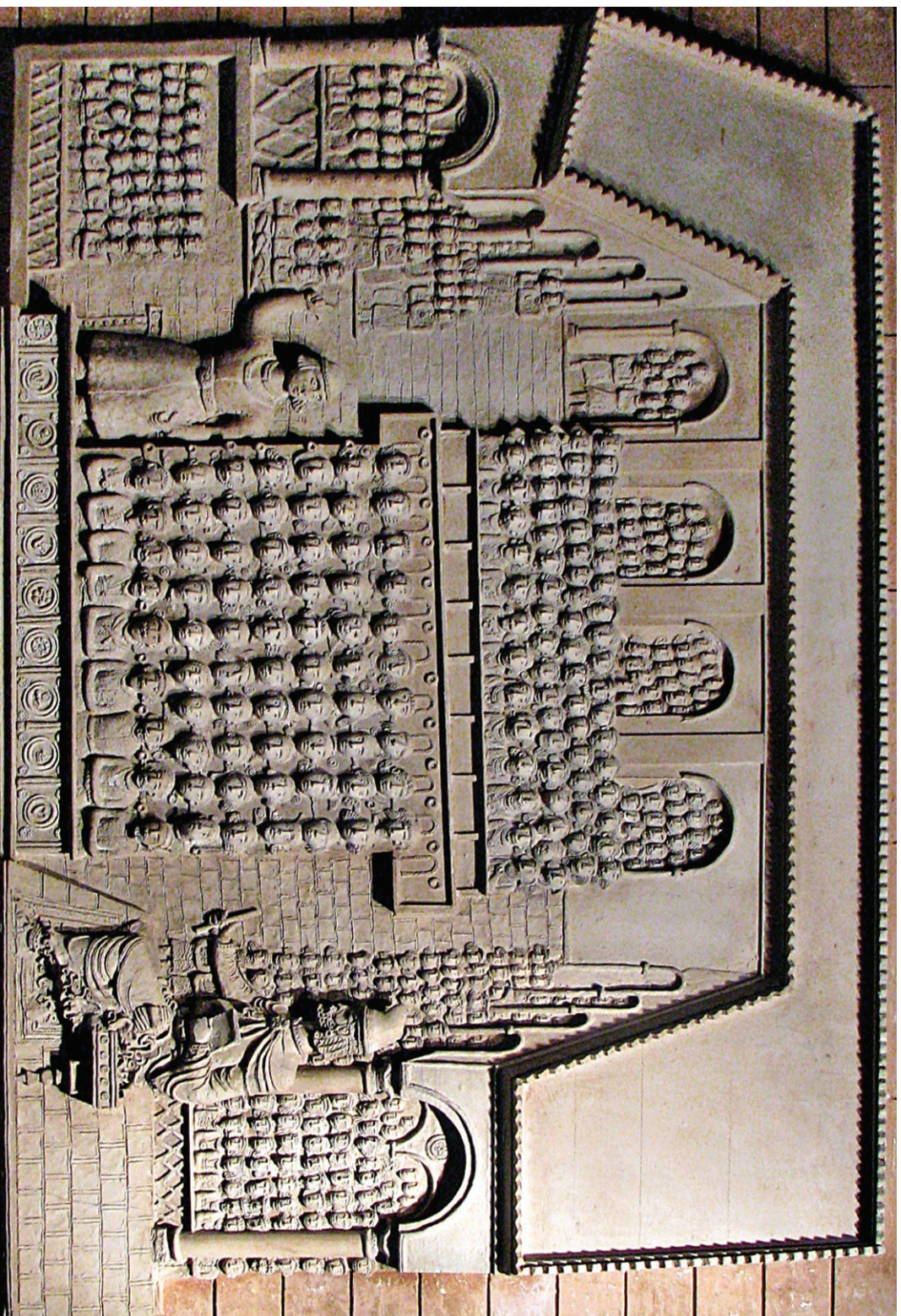
מדינת החשמונאים בשיאה

מדינת החשמונאים בראשיתה

נספח ב: ישיבות בבל — תבליט (לשאלה 5)

(מקור: בית התפוצות, צילום: Sodabottle, מן האתר: [Wikimedia Commons](#))